

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F R A M K R I S T M E N N F R A M •

6 3 Å R G A N G

1. NOVEMBER 1951

A V I N N H O L D E T :
SOSIALE PROBLEMER I ROMERSK LYS - VÅR TIDS
KRISTUS BILDE - KATOLIKKER I BERGEN 1844—46 -
I KIKKERTEN - BISKOPENS TALE VED PASTOR PETER
UGENS BÅRE - PASTOR UGEN IN MEMORIAM - FRA
VIKARIATET - RIKELIG UTENLANDS REPORTASJE
NESTE NUMMER KOMMER 15. NOVEMBER 1951.

NR.

39

40

VÅRE KIRKER

Gudstjenester på søn- og helligdager

OSLO

St. Olavs kirke, Akersv. 1.
Sokneprestkontoret, tlf. 41 41 61
(Prestegr. og Biskopen 42 52 87).
Kl. 7: Stille messe.
Kl. 8.15: Fromesse m. preken.
Kl. 9.45: Low Mass. English Sermon.
Kl. 11: Høgmesse m. preken.

St. Hallvards kirke, Urtegt. 29.
Soknepresten, tlf. 68 08 68.
Kl. 8: Fromesse.
Kl. 10.30: Høgmesse m. preken.

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15.
Dominikanerne, tlf. 44 23 24.
Kl. 8.15: Fromesse
Kl. 10.30: Høgmesse m. preken.

Jesu Hjerter kapell, Nyv. 17, Stabekk.
Soknepresten, tlf. 53 77 35.
Kl. 9.05: Fromesse.
Kl. 10.45: Høgmesse.

Grefsen kapell, Gladsveg 23.
Prestegården, tlf. 37 45 90.
Kl. 9.30: Høgmesse.

**Vår Frue Villars kapell,
Montebello, Smestad.**
Prestegården, tlf. 55 81 21.
Kl. 8.30: Høgmesse.

HALDEN:

St. Peter kirke, Kr. V.s pl. 1.
Soknepresten, tlf. 1168.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

HAMAR:

St. Torfinn kirke, Torggt. 113.
Soknepresten, tlf. 1751.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 11: Høgmesse.

HAUGESUND:

St. Josef kirke, Haraldsgt.
Soknepresten, tlf. 3195.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11: Høgmesse.

HØNEFOSS:

St. Theresia kirke, Vesterntangen.
Soknepresten, tlf. 266.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

KRISTIANSAND S.:

St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3.
Soknepresten, tlf. 4225.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

LILLESTRØM:

Søndag 11. november kl. 11: Sang-
messe med preken.

ARENDAL:

St. Franciskus kirke, Tyholmen.
Soknepresten, tlf. 2209.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høgmesse.

PORSGRUNN:

Vor Frue kirke, Sverresgt.
Soknepresten, tlf. 644.
Kl. 7.45: Fromesse. Kl. 10.30: Høgm.

BERGEN:

St. Paul kirke, Christiesgt. 16.
Soknepresten, tlf. 15 410.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

STAVANGER:

St. Svithun kirke, Dronningsgt. 8.
Soknepresten, tlf. 25534.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

DRAMMEN:

St. Laurentius kirke, Cappelens gt. 1.
Soknepresten, tlf. 2019.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.30: Høgm.

SYLLING:

St. Hallvard kapell.
Presteboligen, tlf. 9028.
Kl. 9.30: Høgmesse.

FREDRIKSTAD:

St. Birgitta kirke.
Soknepresten, tlf. 1438.
Kl. 8.15: Ottesang. Kl. 10.30: Høgm.

TØNSBERG:

St. Olavs kapell.
Soknepresten, tlf. 2238.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

KONTORDAME

dyktig i stenografi og maskinskrivning får ansettelse fra 1. januar 1952, Ansøking sendes adm. direktør, Norrøna Fabrikker A/S, Porsgrunn.

PROSPEKTKORT

I St. Olavs ekspedisjon er de vakre kort fra «Den Liturgiske utstilling» ennå å få. Kort fra **St. Olavs kirke**, flyfoto fra Akersveien, og en del kort fra den nyinnredede kirke i **Halden**.

FRANSISKUS III ORDEN, OSLO

Møte fredag 9. november i St. Elisabethsøstrenes kapell, Urtegt. 31. I desember intet møte.

MARIAKONGREGASJONEN, Oslo

Møte onsdag 7. november kl. 19.30 i St. Josephs kapell. Deretter samvær i lokalet. (Demonstrasjon.)

Spør etter ST. OLAV

i NARVESENS KIOSKER

Det er dessuten den letteste måten å skaffe seg enkeltnumre på dersom De vil gi et bestemt nummer til en bekjent.

Deres forespørsel vil stimulere omsetningen av bladet.

Liturgisk kalender:

SØNDAG 4. NOVEMBER 25. *søndag etter Pinse: Feiring av Allehelgensfest.* Ep. Åpenb. 7, 2—12. Ev. Matt. 5, 1—12. *Mandag, tirsdag, onsdag og torsdag* : I oktaven for Allehelgensfest. *Fredag*: Laterankirkens vigselssdag. *Lørdag*: Andreas Avellinus, bekj.

SØNDAG 11. NOVEMBER: 26. *søndag etter Pinse.* (I Messeboken: 5. s. etter Epifani): Ep. Kol. 3, 12—17. Ev. Matt. 13, 24—30. *Mandag*: Martin I, pave, mart. *Tirsdag*: Didacus, bekj. *Onsdag*: Josaphat, bisk., mart. *Torsdag*: Albertus Magnus, bisk., bekj., kirkelærer. *Fredag*: Gjertrud, jomfru. *Lørdag*: Gregor, undergjøreren; bisk., bekj.

SØNDAG 18. NOVEMBER: 27. *søndag etter Pinse.*

OBS! Kollekten på Allehelgenfest tilfaller bladet «St. Olav».

ST. OLAV

Redaktør:

Dr. theol. I. Hansteen Knudsen.
Telefon 42 37 43. Akersv. 5, Oslo.

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersv. 5 I. Telefon 42 37 43.

St. Olavs eksp. og forlag: 9.30—16, unntatt mandag. Lørdag: 9.30—13. Utbetalinger kun tirsdag kl. 13—14.

Abonnementspris: Kr. 3.00 pr. kvartal, for utlandet + avisporto.

Abonnement tegnes i ekspedisjonen og på ethvert postkontor.

Annonser må være innsendt innen onsdag aften.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

63. ÅRGANG

1. NOVEMBER 1951

NR. 39-40

Sosiale problemer i romersk lys

En rekke ledende personligheter i Tysklands kirkelige, politiske, sosiale og økonomiske liv var samlet i Essen den 22. og 23. september for å ta del i de tyske katolske menns sosiale kongress. Ikke minst ved det foredrag jesuittpater P. Gundlach fra Rom holdt om «Det sosiale spørsmål fra Roms synspunkt», kom kongressen til å få betydning langt utenfor Tysklands grenser. Foredraget gjengis derfor her in extenso.

KIRKENS LÆRE OM DET SOSIALE SPØRSMÅL.

Det sosiale spørsmål har som forutsetning en tilstand der samfunnets harmoniske struktur er truet, for ikke å si allerede forstyrret. Denne trusel eller forstyrrelse bunner alltid i at et eller flere samfunnslag er økonomisk forfordelt, noe som før eller siden fremkaller uorden i samfunnslivet. Det sosiale spørsmål krever i dag svar. Folk vil vite hvilke forholdsregler det må gripes til for å gjenopprette harmonien.

Da Pave Leo XIII skrev sin ensyklika «Rerum novarum», var årsaken til disharmonien i samfunnslivet den lite tilfredsstillende situasjon som den nye lønnsinntakerklasse, skapt av den moderne industrikapitalisme, befant seg i. Da Pave Pius XI 40 år senere i 1931 sendte ut sin ensyklika «Quadragesimo anno», hadde denne rundskrivelse ikke som ensyklikaen i 1891 titelen «Lønnsarbeidernes stilling» men det meget mer omfattende: «Gjenopprettelsen av den menneskelige samfunnsorden».

KIRKEN GIKK I SPISSEN.

Hva var skjedd i mellomtiden? Pave Pius XI var ikke av den mening at intet hadde skjedd til fordel for arbeiderne i mellomtiden. Tvert imot. Hele den første delen av rundskrivelsen «Quadragesimo anno» er viet de velsignelsesrike følgene av «Rerum novarum» og slår med tilfredshet fast hvilken betydning den katolske sosiale bevegelse har hatt for bedringen av industriarbeidernes kår i de industrialiserte land. Paven siktet til hele utviklingen fra de første

arbeidervernlover over sosialforsikringen og fram til den moderne arbeidsrett. I enkelte katolske land som f. eks. i Frankrike ligger man fremdeles under for den tvangsforestilling at Kirken har mistet sin innflytelse over massene og overser likefrem den velsignelsesrike del Kirkens sosiale lære har hatt i bedringen av lønnsarbeidernes stilling. Vi har vært og er vitne til en katolsk, sosial litteratur full av selvbebreidende negativ kritikk som likefrem peker på oppdagelsen av «proletariatet» som en aktuell kirkelig oppgave. Hva katolisismen i Mellom- og Nordvest-Europa angår, kan kritikken uten videre betegnes som ubeføyet. Den som f. eks. kjenner det gamle Sentrumspartiets historie, har ikke vanskelig for å forstå at en ikke-katolsk kjenner av sosialpolitikken kunne betegne det gamle Sentrum som det sosialpolitisk mest fruktbare parti i Tyskland. Heller ikke bør man glemme arbeidet til de store, katolske, sosiale organisasjoner utenfor den politiske sfære, og endelig tenke på de kristelig nasjonale fagforeningene hvis positive bidrag til sosialpolitikken som kjent i lang tid meget fordelaktig skilte seg ut fra de sosialistisk innstilte frie fagforeningers sterile holdning.

Jeg ønsker ikke her å gjenta noe som er kjent av de eldre blant mine tilhørere. Men det er fare for at de yngre generasjoner og den oppvoksende slekt ikke vet eller får vite noe om disse ting, ja at disse yngre av den rent kritisk innstilte litteratur får det inntrykk at Kirken alltid er kommet etter sosialismen med sine sosiale bestrebelser. Kirken selv er — noe som tydelig fremgår av den første delen av «Quadragesimo anno» — av en annen mening, og det burde iallfall katolske forfattere merke seg.

INGEN «HJELPEAKSJON».

I debattene om arbeidernes økonomiske medbestemmelsesrett i bedriftene er det ved forskjellige anledninger ofte blitt sagt at den sosialpolitikk som hittil har vært drevet, har hatt karakteren av en ren hjelpeaksjon overfor arbeiderne, og at bare den me-

get diskuterte medbestemmelsesrett helt ut godtar arbeideren ved siden av arbeidsgiveren som fullverdig subjekt i det økonomiske liv. Det er særlig visse kretser innenfor den franske sosiale katolisisme som har sett på den katolske sosialpolitikk i andre land på denne måte. Det er ikke mulig å se hvordan en slik oppfatning kan bringes i overensstemmelse med kjensgjerningene og fremfor alt med den oppfatning av «Rerum novarum» som har inspirert kirken til å drive sin sosialpolitikk. I «Quadragesimo anno» er iallfall meningen med denne politikk trukket klart opp: en «riktig innordning» av arbeiderne i det moderne samfunn og «tilbørlig aktelse og verdsettelse» av kroppsarbeideren. Dette høres jo ikke som en blott og bar hjelpeaksjon, hva vår sosialpolitikk nettopp ikke var.

GRUNNLAGET BLE OPPLØST.

Vektigere er en annen kritisk betraktning, nemlig at sosialpolitikken ikke har evnet å bygge bro over klassemotsetningene, ikke har gjort slutt på spaltningen i klasser. Betrakter man situasjonen i dag, kan man ikke se bort fra det berettigede i denne påstand. Hva de siste decenniene angår, kan en likevel ikke se bort fra at sosialpolitikken har bidradd til å trekke store deler av arbeiderklassen til staten. At verdensrevolusjonen uteble etter de rystelser som hjemsoekte Mellom-Europa etter den første tapte verdenskrig, kan tilskrives sosialpolitikken og dermed også den katolske sosiallæres formende innflytelse.

Hovedspørsmålet er imidlertid dette: skyldtes det sosialpolitikken som sådan at klassemotsetningene ikke ble overvunnet eller andre grunner? Vi har den oppfatning at når sosialpolitikken i sin tid ble tatt opp, var den et bevis på at det tyske folk var seg klart bevisst å være et sluttet fellesskap i staten og i dens arbeide for det felles vel. Denne bevissthet ble båret av sterke religiøse og moralske krefter og vernet av rester av tidligere tiders verdifulle sosiale reformer. Det er vår og vår sosialpolitikks ulykke at dette åndelige grunnlag etter hvert ble oppløst. Det ble oppløst som følge av liberalismens dominerende stilling. Liberalismen med sitt rent formale frihetsbegrep og sin individualistiske grunnkarakter lar seg nemlig ikke forene med et ekte, objektivt fundert fellesskap. I dette oppløsende arbeide var liberalismens begge fløyer engasjert: både den borgerlige og den proletare liberalist. I den proletare liberalist hadde katolske sosiologer allerede for hundre år siden erkjent sosialismen. Ja, man må nok si at sosialismen var sterkere engasjert i dette oppløsningsarbeid for så vidt som den hadde erkjent sosialpolitikken som middel til å sette sine mål igjennom og gjorde en aktiv innsats på det sosialpolitiske område. I sin sosialpolitikk gikk den mot de katolske, sosiale prinsipper og stadig sterkere inn for sin oppfatning av staten som forsørger; og den gjorde det ved å øve en maktbetonet, mekanisk innflytelse på fordelingen av samfunnsgodene. Selve grunnlaget for sosialpolitikken: en sterk samfunnsfølelse, basert på personlig ansvar, ble forsømt; sosialpolitikken som et middel i fredens tjeneste ble gjort til gjenstand for kamp og kom derved til å stå i veien for et ekte samfunns-liv. Hvor megen ekte selvhjelp i små og mindre forhold blir vel ikke i dag direkte hindret av sosialpolitiske bestemmelser! Og i hvor høy grad skyldes

vel ikke mangel på personlig ansvarsfølelse den sosialpolitikk som drives — til stor skade for samfunns-økonomien!

Ingen må oppfatte disse ord som en avstandtagen fra sosialpolitikken som sådan; de er jo likefremment som forsvar for en sunn og ekte sosialpolitikk. Men dette må stå klart: de katolikker tar feil som tror at sosialpolitikk og kulturpolitikk kan skilles ad. En sosialpolitikk som ikke bygger på et bredt åndelig grunnlag, er en umulighet. Som katolikk kan man ikke drive en sosialpolitikk som hører sosialismen til. *Man kan bare ville en sosialpolitikk som er åndelig forankret i den katolske oppfatning av verden og mennesket.*

DET DREIER SEG IKKE BARE OM ARBEIDEREN

En annen ting er nå også klar: det skyldtes ikke sosialpolitikken som sådan at klassemotsetningene ikke ble overvunnet. Det kyldtes oppløsningen av det åndelige grunnlag som sunn sosialpolitikk må bygge på. Vi forstår nå også at Pius XI 40 år etter utsendelsen av «Rerum novarum» i ensyklikaen «Quadragesimo anno» måtte stikke ut målene videre og dypere enn Leo XIII hadde gjort. I dag dreier det seg ikke bare om lønnsarbeiderne, men om gjenoppretelsen av hele samfunnsordenen. Når Pius XI formulerer det ordrett slik: «Om samfunnsordenen, dens gjenoprettelse og fullbyrdelse etter Evangeliets frelsesplan» er nettopp det uttalt som er fremholdt her: det dreier seg om selve det åndelige grunnlag for samfunnslivet og den samfunnsstruktur som bygger på dette grunnlag. I arbeiderkretser og enda oftere blant arbeidernes ledere slås det i dag med en viss lydhørhet fast at det ikke bare dreier seg om arbeideren. Men dette er nettopp Kirkens standpunkt. På de unge kristne arbeideres jubileum nylig ga Pius XII uttrykk for den samme tanke. Som kristne kan vi ikke se det annerledes, og som kristne må også arbeiderne komme til innsikt om dette. Enkelte av tidens ytre maktposisjoner, som f. eks. de faglige enhetsforbund, synes å kunne tilsløre det virkelige forhold. Tendenser som skyldes frykt og som i dag likefrem smigrer arbeideren og truer med å skjemme ham bort og forkjele ham, bør de kristne om de er arbeidere eller ikke, ikke la seg påvirke av. Sannheten byr oss med Paven å tenke på det meget mer omfattende problem vi har utviklet her, et problem som selvsagt også omfatter arbeiderne.

Når katolsk sosialpolitikk i dag, som det en gang ble sagt, «står ved skilleveien», kan det bare bety at vi har tatt avstand fra liberalismen, både fra den borgerlige og den proletare, og at vi vil en sosialpolitikk som er forankret i det åndelige grunnlag en kristen oppfatning av mennesket og samfunnet gir.

Derved og bare derved vil vi som katolikker kunne tyde tidens tegn riktig.

TIDENS TEGN.

Tyde tidens tegn riktig er ensbetydende med positivt å overvinne nasjonalsocialismen, fascismen og kommunismen. Hittil har vi gjort oss ferdig med dem negativt; men deres antiliberalisme som gjorde dem, om en falskelig, til et tidens tegn, har vi ikke ennå positivt overvunnet. Og fremfor

alt kan dette sies om dem som militært har seiret over disse systemer. For disse seierherrer tror fremdeles at det demokrati som er preget av liberalismen, er den egentlige seierherre. I virkeligheten er dette demokrati et tilbaketrukket stadium, hva enten det kan betegnes som borgerlig-liberalt eller proletarisk-liberalt, dvs. sosialistisk. Demokratiet vil bare bestå om det bygges i overensstemmelse med de objektive mål Gud har satt for menneskeheten og haren organisk struktur, formet av personlig ansvar og sterk autoritet.

Dette gjelder alle livsområder i samfunnet, økonomien ikke unntatt. Bare på denne måte kan man gi de mindre virksomheter deres eget liv tilbake på ekte demokratisk vis uten at helheten trues, for bare hvor den objektive gyldighet av Gud-gitte mål og verdier ikke anerkjennes, er risikoen for den menneskelige persons selvstendighet og de mindre virksomheter for stor; følgen er hangen til de kolossale uniformerende organisasjoner sosialistene tilstreber. Av denne grunn og ikke på grunn av mer eller mindre marxisme er sosialismen en motstander, iallfall en falsk fortolker av den menneskelige person og av alt det vesentlige som er forbundet med den: familie, privateiendom og stat.

DE TRE SAMFUNNSSØYLER.

Dermed har vi nevnt de vesentlige elementer i det samfunnssystem det er vår oppgave å fornye: den menneskelige person med riktig målsetting og vurdering av livet er utgangspunkt og direkte siktepunkt for samfunnslivet. Familie, privateiendom og stat er dens vesentlige grunnpillarer. For den menneskelige person er ikke livsdyktig uten det ekteskap og familieliv som er den verdig. I privateiendommens naturlige rett finner den den eneste funksjon som helt ut svarer til dens egenart, som gjør det mulig å samordne utnyttelsen av de ytre goder til beste for alle og dermed å tilrettelegge forholdene for kulturutviklingen. Den menneskelige person finner endelig i staten den eneste institusjon som er i stand til vedvarende å garantere opprettholdelsen og bruken av de personlige rettigheter og bringe andre i harmoni med dem.

Dette er Kirkens lære. Men hvor sparsom er vel ikke i dag familiens funksjon som ordnende faktor i samfunnslivet! For eksempel i det økonomiske liv. Den liberale, økonomiske teori som er helt innfiltret i markedsproblemen, har ennå ikke brakt det så vidt som å nå fram til en brukbar forbruksteori som jo burde vært bestemt av familien. Og hvor eiendommelig er det ikke i våre vanskelige forhold å være vitne til folks diskusjoner, om boligbygging er produktiv virksomhet! Så fanget er man i forestillingen om at bare «varer» og produksjonsmidler for varer har noe produktivt ved seg. En feilaktig sosial- og velferdspolitikk har ført til at familien økonomisk i mange tilfelle ennå bare er en samling individuelle lønningsposemottagere eller individuelle kupongklippere.

(Avslutning i neste nr.)

Gjennom kirkehistoriens løp kan en spore hvordan de enkelte tidsepoker dannet sitt særlige Kristus-bilde, alt etter den situasjon menneskeheten befant seg i for Guds øyne. Hver invokasjon som er opptatt i f. eks. litaniene til Jesu navn og Jesu hjerte, er tekster til slike bilder av Kristus-skikkelsens mangfoldige særpreg: Snart ropes det på den milde, barmhjertige og allgode Frelser, snart på den lærende, styrkende og saliggjørende Guds sønn som «det sanne lys», «martyrenes styrke», «vår veg og vårt liv».

Slik har også vi ut fra vår tids nød fått vårt eget Kristus-bilde: Kristus som konge.

Kongsnavnet har alltid hatt et sakralt innhold og preg av opphøyet verdighet og makt. Det innestod for orden under rettmessig styrelse. Til usurpatorene kom og tilsnøk seg både navnet og makten, eller den indre samfunnsorden gikk i oppløsning eller utviklet seg slik at selve idéen om en konge løste seg fra kallet til å være det i Den høyestes navn, som en verdighet forlenet av Gud. I vårt eget århundre, i mellomkrigsårenes vaklende epoke, var det særlig utryggheten og ustabiliteten som lå og dirret i sinnene. Det forholdsvis nystiftede «Folkeforbundet» hadde vist evne til å løse en rekke mellomfolkelige tvister, men noe vern for freden kunne det ikke bli, dertil var det for meget et menneskeverk. Veldige krefter var satt i bevegelse i kamp om nye hegemonier. Demagoger sto fram og lærte at Staten hadde krav på individets kropp og sjel — Staten var den nye avgud.

Da er det at Pave Pius XI, sterk som personlighet, som avslutning på Det hellige år 1925 gjennom sin ensykliska «Quas primas», proklamerer for verdens øyne samlingen om k o n g e d ø m m e t på det guddommelige plan. Kristus-skikkelsen stilles fram i kongelig reisning med krone og septer:

Se, her er deres Mester, her deres høyeste konge, den ene rettmessige universale fyrste. Hans lov og hans orden er den eneste redning for individ og samfunn. Hans krone omslutter det universale rike, der alle er borgere på like vilkår, og hans septer peker mot himmelen der all makten ligger i Faderens vilje.

På Pilati spørsmål hadde Kristus stadfestet at han var Konge — om enn ikke av denne verden. Og det var som konge i Guds rike — i verden men ikke av verden — at han på ny gjennom sin Kirke nå stadfestet dette svar til en spørrende verden. Festen for Kristus-Konge ble satt til siste søndag i oktober, og den første Kristi-Kongefest ble feiret med en universal oppslutning første gang i 1926. Det var således i år et 25 års jubileum knyttet til vår tids mest særpregede Kristus-bilde.

Våre øyne stirrer på dette bilde i tro og håp på Skriftens ord: «Din trone, Gud, står i all evighet; rettvishets spir er ditt rikes spir.»

I. H. K.

Dr. J. J. Duin:

KATOLIKKER I BER

Apostolisk Vikar for Sverige og Norge, J. L. Studach, senere biskop.

En uvurderlig kilde til den norske katolisismes historie i årene 1840—1850 er brevene den katolske prest, pastor Montz fra Chr.ia skrev til mgr. Studach i Stockholm. Studach var kommet til Norden som personlig hoffkapellan for dronning Josefine da hun i 1823 kom til Sverige som ung brud til den daværende kronprins, senere Oskar I. I 1830-årene ble Studach apostolisk vikar for Sverige og Norge, men den biskoppelige verdighet fikk han først i 1862. Det var den apostoliske vikar Studach som hadde sendt pastor Montz til Chr.ia, og pastoren ser ham både som sin kirkelige foresatte og sin mest faderlige venn. Intet under at brevene inneholder en mengde detaljer som inntil nu var helt ukjente. —

Ved noen få anledninger kommer også Bergens by på tale i disse brevene som går fra november 1842 til utgangen av 1846. Pastoren er vel et år i Christiania når pater Stub forekommer første gang i hans korrespondanse. På Allesjlesdag 1843 skriver Montz: «Forrige uke har jeg fått vite navnet på den nordmannen som i Italia er blitt katolikk og senere prest. Husker jeg godt, så har jeg alt tidligere skrevet om ham. Navnet hans er Stub. I 1837 studerte han her i Chr.ia ved universitetet, reiste da til Livorno (Italia) for å besøke sin bror, ble dernede katolsk prest og ser ut til å være en av Italias mest fremragende predikanter. Det var vel ikke ut av veien å prøve å få vite litt mer om mannen», slutter pastor Montz. Dette og mer hører vi selvfølgelig også av pater Stubs selvbiografi, men brevene fra pastor Montz forteller oss hvor meget man herhjemme visste om den bergenske konvertitten, og et senere brev også hvilket inntrykk det gjorde. —

Stubs brev i Bergens Stiftstidende.

To måneder senere, 21. januar 1844, kommer pastor Montz tilbake til saken. Personlig har han nettopp gjennomgått en del ikke små vanskeligheter, og da går han over dette «mer trøsterike» som han kaller det. «De vet», skriver han til Studach, «at i Italia en norsk teologisk kandidat er blitt katolsk prest. I en Bergensavis har han nu skrevet en rekke brev til sine landsmenn der han sier

dem en god del hårde sannheter. De skal ikke tro, sier han videre at katolisisme er det samme som uvitenhet og fanatisme. — Mannen selv er bergenser og heter Stub. Her (i Chr.ia) var han kjent som et klart hode, som en av de beste teologer og man satte stor pris på hans religiøse poesi. Han reiste til Livorno for å besøke en av sine brødre som bor der, og trådte inn i barnabitterordenen, et ordenssamfunn som tar seg særlig av oppdragelse og undervisning. Han må nu være ca. 30 år gammel og kunne være vårt arbeide til stor nytte, især da hans orden tar seg av ungdommens undervisning. Flere av hans bekjente har fortalt meg om ham, og bare godt. Har De ikke noe imot det, så akter jeg å sette meg i forbindelse med ham. Får jeg tak i numrene av Bergensavisene som inneholder hans brev, så får De dem tilsendt fra meg. Var han villig til å komme hit, ville folk i massevis komme til ham, siden han skulle preke ved sitt eget eksempel».

Som det fremgår av Montz' brev, kjenner han artiklene i Bergensavisen enten bare av omtale eller også har han lest ett eller annet av brevene, men øyensynlig ikke alle. I hvert fall var avisene han i tilfelle har sett, ikke hans egne. Vi skal huske at det hele er vel 100 år siden og det ser ikke ut til at Bergensavisene var å få i løssalg i Christiania. Men en blir unektelig ikke lite nysjerrig etter disse artiklene i Bergenspressen, antagelig i januar 1844.

Første opplysninger om Bergen.

Før åtte dager er gått (28. jan. 1844) sender pastoren igjen en utførlig epistel til Stockholm. Han er nu omtrent halvannet år i Chr.ia og det ser ut til at det begynner å bli kjent andre steder også. Han skriver: «Fra Trondheim har jeg påny mottatt en innbydelse om å komme dit opp snarest mulig. Det er en ca. 10 mennesker der som gjerne vil motta den hl. kommunion. Dessuten finnes det der en katolsk familie — Athias (?) heter de — hvis sønn jeg da skulle forberede til den 1. hl. kommunion. Disse mennesker kommer fra tid til annen sammen, samtaler om vår tro og beklager intet mer enn at de ikke har noen prest hos seg. De ber meg derfor å sende dem et par oppbyggelige bøker og kanskje (mine) prekener som de da vil lese høyt ved sine fellesandakter. De lengter meget etter at jeg kommer. Brevet er undertegnet av fem personer. Bare skade at religionsfriheten ikke er et faktum ennå, ellers var det alt igjen en liten menighet. — Kanskje vi til sommeren sammen (Montz og Studach) kunne reise oppover? — I Bergen er situasjonen den samme og ønskene likedan, bare med den forskjell at tallet på katolikker er betydelig større der.» — Dette er altså den første opplysning om den senere Bergens menighet. At pastor Montz alt da sto i brevveksling med disse katolikker i Bergen, skulle av sammenhengen være tydelig, men brevene pastor Montz mottok fra Trondheim og Bergen er vel dessverre forsvunnet, likeså godt som svarbrevene fra mgr. Studach.

I samme brev kommer pastoren enda en gang tilbake på Stubs breve: «Pater Stubs breve blir stadig mer interessante. Han sier sine landsmenn bitre sannheter og lover videre opplysninger ved en annen anledning. Brevene er velskrevet og mannen behersker språket fullt ut. Så snart denne rekken er avsluttet, skal jeg låne avise-

(Foredrag ved St. Paulskirkens 75 års jubileum i Bergen 28. okt. 1951 — holdt i forkortet form.)

ne på Ateneum og sende til Dem for jeg er sikker på at De vil være meget tilfreds med dem. Når De har fått lest dem, må De sende avisene tilbake. Det hele er meget beleilig og er meg til stor glede, især da det nettopp er i en Bergensavis. På Bergenskanten er de religiøse fordommer mot oss kanskje sterkest.» Pastoren gjentar sitt ønske å komme i forbindelse med pater Stub for denne kunne fra Italia uten tvil yde mangen en tjeneste i bestrebelsene å fjerne de gamle fordommer. Innen Montz avslutter sitt lange brev kommer imidlertid posten fra Stockholm med svar fra Studach på Montz' forrige brev. Det ser ut til at Studach mente det var bedre å vente litt med å tre i forbindelse med barnabitten pater Stub, for Montz sier at han håper det bare betyr utsettelse og ikke er en avvisning for all fremtid. Etter dette svaret fra Studach har Montz antagelig ikke mer brydd seg om å få tak i samtlige artiklene og sende dem til Stockholm. Det viser seg nemlig senere at det er et lite avsnitt i første brevet som hverken Montz eller Studach øyensynlig har hatt kjenskap til.

Vente på tid og leilighet.

I april samme år (1844) får pastoren mere nøyaktige opplysninger om situasjonen i Bergen. «En italiener i min menighet — skriver han — som nettopp er kommet hjem fra en lengere forretningsreise her i landet, er kommet med den gledelige nyhet at det i Bergen er over 100 katolikker og at også de gjerne vil ha en prest hos seg. Selv om tallet kanskje er litt overdrevet, så er likevel halvparten fremdeles en pen begynnelse. Men dessverre kan vi foreløpig ikke en gang tenke på slikt. — Denne italieneren selger gipsfigurer («Bildhändler») og besøker i alminnelighet samtlige prestegårder. Mer enn én gang har prestene overfor ham gitt uttrykk for sitt ønske om å ha en katolsk katekisme på norsk. Planen om å utgi en sådan har jeg ferdig for lenge siden men vi må nok vente på tid og leilighet.» Dette siste om å vente på tid og leilighet minner oss om at på det tidspunktet menigheten i Chr.ia utelukkende hadde kunnet bli opprettet i kraft av den kongelige forordning av mars 1843, mens ellers den gamle lovgivningen fremdeles sto ved makt. Det gjaldt derfor å utvide den ytterste varsomhet, både forat den kongelige forordningen ikke skulle kalles tilbake og forat de pågående forhandlinger om virkelig religionsfrihet ikke skulle resultere i altfor mange restriksjoner. — Husker vi dette, forbauser det oss heller ikke når det varer enn halvannet år før pastor Montz reiser til Bergen for å besøke de herværende katolikker. Menigheten den kgl. forordning ga lov til å opprette, var innskrenket til Christiania! —

Bange anelser.

Det er derimot pater Stub som mai-måneden 1844 igjen kommer på tale i pastor Montz' brev, og en kan ikke nekte for at affæren så broget ut og igrunnen ikke varslet noe videre godt. «Vi kommer antagelig til å oppleve noen kjedelige saker her», heter det i brevet til Studach. «De husker uten tvil at jeg i et tidligere brev har omtalt to brødre Stub fra Bergen, som begge er blitt katolikker mens

Pastor G. I. Montz — Henrik Wergelands gode venn.

av dem i Italia er trådt inn i barnabitterordenen.¹⁾ Sistnevnte publiserte i «Bergens Stiftsavis» et rundskriv til sine landsmenn der han retter på flere av deres fordommer mot Den katolske kirke. I «Morgenbladet» for igår står det nu et rundskriv av samme pater Stub, som har en hel annen tone. Siden De (i Stockholm) har adgang til å få tak i Morgenbladet, avholder jeg meg fra all videre kommentar. Det ser ut til at herr pateren har hengt munkekutten på knaggen igjen. Snart vil han ankomme hit, og det med helt andre idéer enn han gjorde seg til talsmann for i de tidligere brevene. Av hele mitt hjerte takker jeg Dem ennå for Deres råd om ikke å sette meg i forbindelse med ham. Jeg har fulgt det og er nu mer enn glad for det. Det ville ha gått meg ilde nu hvis jeg var trådt i kontakt med ham. Det ser virkelig ut til at mannen er falt fra igjen. Kanskje er han i skrivende øyeblikk alt i byen. Om han alt var presteviet eller ikke, vet jeg ikke nøyaktig. Give Gud at ingen biskop har lagt sine hender på ham». —

Sannelig ingen oppløftende nyheter! Og pastor Montz i en ingenlunde misunnelsesverdige situasjon! Men med vår kunnskap til pater Stub, kirkebyggeren her i Bergen, spør vi da virkelig hvordan alt dette kan henge sammen. — Og allerførst slår vi da opp i Morgenbladet for mai 1844, for å finne den alarmerende erklæringen pastor Montz skriver om. I «Morgenbladet» for onsdag 15. mai leser vi:

Efterskrift til mine Landsmænd. —

Om av Brev fra Italia, jeg i forrige Aar lod indrykke i Bergens Stiftstidende, blev optagen i Bladene i Christiania, er mig ubekjendt; det blev dog læst udenfor Bergen. Man saa deraf hvorledes jeg tænkte; man seer heraf, hvorledes jeg tænker. Det var altid mit Ønske, at mit Liv maate være en

¹ Pastor Montz husker feil. Det er første gang at han nevner to brødre Stub som begge skulle være blitt katolikker. Ifølge hans tidligere brev bodde det en Stub i Livorno; hans bror, teologisk student fra Christianiauniversitetet, reiste dit ned, ble katolikk og gikk i kloster.

fast og sammenhengende Kjede af Konsekventser. Imidlertid, jeg var varmt og inderligt bevæget; jeg elskede Sandheden, jeg vilde leve for den og for den vilde jeg dø; jeg vilde finde den, om jeg skulde søge den paa den yderste Skrænt, med Afgrunder under mine Blik. Jeg maate derfor i en vis Periode gjennemgaa selve Modsætningernes Yderligheder, førend mit Liv kunde antage en bestemt og sikker Form. Jeg vender tilbage til Hjemmet med en fornyet Kjærlighed til Fædrelandet, hvis Værd jeg i Udlandet har lært at paaskjønne, med en fornyet Kjærlighed til de fædrelandske Ideer, der just ere blevene mig hellige og dyrebare, efterat jeg har fordybet mig i deres Modsætninger og fattet Modsætningernes Betydning.

Paris, den 25 de April 1844. P. J. Stub.—

Om det var Studach som i sitt svarbrev kunne berolige presten i Chr.ia eller om pastor Montz fra annet hold fikk nærmere opplysninger om saken, kan jeg ikke uttale meg om, men halvannet år senere vet pastoren i hvert fall at pater Stub fremdeles er i sitt kloster i Italia. Øyensynlig har han i mellomtiden fått flere opplysninger, for han skriver da om «den lærde og fromme barnabittpater Stub i Italia», når det er på tale å sende en katolsk prest til de mange norske utvandrere i Amerika. — Vi derimot finner løsningen på det hele i en liten fotnote til brevene som januar 1844 ble publisert i «Bergens Stiftsavis» der brevskriveren sier: «Jeg maa her — da jeg ellers maaske paa flere Steder, ei vilde forstaaes — give Publikum den Underretning, at min Broder Johan er Barnabiterpræst, og at jeg for Nærværende opholder mig hos ham i et Besøg i Montecalieri.» Enten har pastor Montz overhode ikke sett denne første artikkelen med egne øyne eller lest den alt for fort så han ikke har lagt merke til fotnoten. Brevene er undertegnet, som også den senere erklæringen i Morgenbladet, av P. J. Stub, som Montz vel har tydet som: pater Johan Stub, mens det i virkeligheten var paterens bror P. . . . J. som er forfatter til både brevene og erklæringen, og som — så vidt jeg kan se — selv aldri ble katolikk. — Hans reisebrev i «Bergens Stiftsavis» er skrevet i barnabitterhuset College Royal: Charles Albert i Montecalieri og gir en ypperlig beskrivelse av huset, kollegiet, livet og guttene i nevnte barnabitterkloster, på en kostelig og ofte spirituelt måte; men innmellom «preker» han, og det legger han ikke skjul på; han setter fingeren på mangt og meget her hjemme og gjør mer enn én gang protestanters syn på «de Catholske» temmelig latterlig.

Med reisevogn til Vestlandet.

Etterat Bergensreisen flere ganger er blitt planlagt, utsatt, og planlagt på ny, kan Montz søndag 8. juni 1845 meddele Studach at onsdag i samme uken endelig reisen til Bergen skal bli tiltredes. Det blir en kostbar reise, man må jo reise med hest eller reisevogn. Selvfølgelig har reisen vært forberedt og det har nok vært en del korrespondanse med Bergen før pastoren forlot Christiania. Om det var den korrespondansen som hadde skrudd ned hans forventninger eller om det var andre faktorer, er ikke mulig med sikkerhet å si, men selv medgir han at jo nærmere avreisen kommer, dess mindre resultater venter han av det hele. Men, man har bedt ham komme, han reiser derfor i Herrens navn, «og kanskje Herren gir en rikere høst enn jeg tør vente», skriver pastor Montz. —

Vi tør derfor gå ut fra at reisevognen gikk fra Christiania onsdag den 11. juni 1845. I løpet av våren det året er dissenterloven endelig vedtatt, så nu er det ingen som kan gjøre opphevelser når den katolske presten fra Christiania også forretter andre steder. — Hvordan reisen var og hvor lenge den varte, har vi ingen opplysning om.

På den tid hadde Bergens Stiftstidende — som forresten de fleste andre aviser — en rubrikk: «Anmeldte Reisede», men vi finner ikke pastor Montz registrert der i månedene juni—juli 1845. Vel kommer i den tiden han er i Bergen, også «boghandler Solmann fra Christiania» til Bergen og tar inn hos Monclair; Solmann er en av katolikkene i Christiania. —

Pastorens reise over fjellet må ha tatt en 7—8 dager. Mens han var i Bergen, skrev han nemlig et brev til Studach i Stockholm, datert 1. juli, der han sier å ha vært i Bergen alt i nesten 14 dager. Dette brev, skrevet fra Bergen, og hans første etterfølgende brev fra Christiania der han på en måte avlegger rapport, er fra mer enn ée synsvinkel virkelig interessante. Men pastor Montz var flink til å skrive lange brev, så jeg tillater meg her og der å resymere litt.

Bergen, 1. juli 1845. —

Kjære Hr. Vikar.

Alt i nesten fjorten dager har jeg nu vært i Bergen og enda har jeg ikke sendt Dem en eneste linje. Jeg ber Dem unnskyld meg i så henseende. Fra første øyeblikk siden jeg kom til byen helt til nu har man i den grad lagt beslag på meg, at jeg endnu ikke kunne frigjøre et eneste minutt. Formiddagen er viet katolikkene, eftermiddagen går til protestantene og selskapene som man gir til min ære og som ikke vil ta slutt. Til og med selve biskopen ga sist søndag en middag og uttalte sin takk til meg især for at jeg har skrevet mot Syne-Märtha som et par mil herfra holder på med sine merkelige prestasjoner. Det er grunnen hvorfor jeg i de grader vennlig blir mottatt av fullstendig fremmede mennesker, høyt over all forventning.

«Av katolikker har jeg inntil nu truffet en ca. femten til tyve, barna ikke medregnet. Det er nok atskillig flere av dem, men det er ikke så lett straks å finne dem. Hver dag er det en eller annen som presenterer seg. To velsituerte og ansette kjøpmenn som hørte til oss, døde siste vinter. Den ene ble begravet tre dager før min ankomst. En annen er blitt lutheraner, men lot idag spørre når han kunne treffe meg. Han er svoger til professor Claussen i København. Tallet på barna som hører til oss eller vil tilhøre oss bare vi sier et ord, er ca. 14 til 15. — Iaften og imorgentidlig er det 6 som går til skrifte. Et par andre har lovet å gjøre det førstkommende søndag. Våre gudstjenester holder vi hjemme hos en virkelig from katolikk, en skredder fra Bayern.

«Videre nytt gjemmer jeg til jeg er tilbake i Christiania. — Her bare dette ennu: direktøren for de spedalskes sykehus var på besøk hos meg og hans besøk var av stor viktighet. Det dreier seg nemlig om intet mindre enn om at barmhjertige søstre (altså nonner) skulle overta pleien på dette sykehus. Men fra Christiania skriver jeg nærmere om dette.

Glem meg ikke i Deres bønner. — Deres

(s.) G. J. Montz.

Til videre illustrasjon av dette forslag om å bringe katolske søstre til Bergen sommeren 1845 kan nevnes at man nettopp da holdt på med å bygge omtalte sykehus. I Bergensaviser for søndag 8. juni s. å. leser vi at dagen i forveien grunnstenen ble lagt «til Helbredelsesanstalten for Spedalske, ved hvilken leilighed Sognepræst Grønvold holdt en Bøn, og Stiftamtmand Hagerup nedlagde en i en Blykapsel indesluttet Plade, hvis Indskrift sagdes at være: 'Helbredelsesanstalt for Spedalske, grundlagt den 7de juni 1845'. — Den ble derpaa indmuret af de 3 Mænd, der udgjøre Commissionen for dette Bygningsarbeidet, Capitaine Dirichs, Corpslæge Danielsen og Skibsbygmester Rollesen.» — Det er muligens denne korpsslege Danielsen som var på besøk hos pastor Montz. —

Utførlig referat.

Etter alt å dømme var pastoren omtrent en måned i Bergen. På tilbakeveien over fjellet hadde han alt for stort hastverk, med det resultat at reisevognen gikk overende, heldigvis mot fjellsiden og ikke nedover den bratte skrenten. Når han skriver sitt første brev fra Christiania igjen, er han fremdeles sår på både hender og ben på grunn av ulykken, men han bekjenner at det brusende vannet nede i kløften nesten hadde vært hans grav, uten at de gjenværende hadde hatt noe videre bry med begravelsen. Straks etter denne innledning kommer han tilbake på tilbudet om å få katolske søstre til Bergen. «Det bygges nemlig i Bergen et nytt sykehus for spedalske,» skriver han. «Anstaltens overløge, Dr. Daniels(!), et vennlig og fint menneske, har i lengere tid oppholdt seg i Frankrike og studert hvordan sykehusene er innrettet derne. Han er helt betatt («bezaubert») av de barmhjertige søstres velsignelsesrike virke og siden han kom tilbake har han båret på det varme ønsket å kunne få slike søstre for sitt sykehus, uten at han noensinne våget å håpe at det kunne realiseres. Han gikk nemlig ut fra at søstrene aldri ville påta seg å pleie pasientene på et helt protestantisk sykehus. Jeg var neppe kommet til Bergen før han besøkte meg og fremla sine stille ønsker. Den feilaktige oppfatningen jeg nevnte, har jeg kunnet ta bort og vi har inngått følgende avtale: Henvender styret for det nye hospitalet seg til Dem eller til meg om barmhjertige søstre til nevnte hospital, så påtar vi oss å imøtekomme deres ønske, med den betingelse at ingen blander seg opp i søstrenes ledelse av anstalten. Direktøren har alt vunnet flere medlemmer i styret for sin plan. Hårdest vil han vel ha å kjempe i så henseende med biskopen som også er med i styret. Først satte jeg ennu en annen betingelse, nemlig at samtidig en katolsk prest skulle bli tilkalt. Men jeg måtte snart oppgi dette, både fordi sykehuset ikke har inntekter til ekstra-lønning for en prest, og fordi jeg tenkte at, er søstrene først her,

så følger presten helt enkelt med. I hvert tilfelle er det forutsett et særskilt rom der de kan holde sine andakter.

Tall og planer.

Katolikkene i Bergen er ikke så tallrike at man bare for deres skyld kunne sende en prest til byen uten å vekke oppsikt. En anledning som denne var derfor meget beleilig. Dertil kommer enda at i årets løp en henimot 1000 østerrikere, italienere, franskmenn og spaniere kommer i land i Bergen eller i Alesund, som ikke ligger så langt borte(!).» Pastoren foreslår da at man gjennom Rom skulle henvende seg til disse forskjellige lands regjeringer for at de i fellesskap skulle underholde en prest for Bergen og Alesund. For hver enkelt regjering ville det eventuelle beløpet bli forholdsvis lite. I henvendelsen kunne man understreke at flere katolske sjøfolk uten åndelig bistand er død på Bergens forskjellige sykehus, under de frykteligste samvittighetskvaler, slik som det enda hendte i fjor. Pastoren har i så tilfelle alt et hus i sikte, og t. o. m. det største og peneste i byen; husene er billig i Bergen, skriver han, og huset han tenkte på og som tilhørte justitarius Bull, var til salgs for 3500 speciedaler (1 spd. = 4 [gull]kroner). Der ville det bli plass til både kapell, prestegård og skole. —

Pastoren gjentar at katolikkenes antall ikke var så stort som man hadde forespeilet ham. Barn innbefattet lå tallet mellom 20 og 30. Tolv av dem hadde mottatt den hl. kommunion, og det med den største oppbyggelse. «De kan ikke tenke Dem — fortsetter han i brevet — hvor glad og fornøyet de var da jeg først var kommet. Først feiret vi våre gudstjenester i hjemmet til en from skreddermester. Da tallet etter hvert ble større, hos en velstående enke som også er katolikk. Jeg har måttet love dem å besøke dem neste år igjen. Det de savner mest, er katolske bøker som de om søndagen kunne lese til oppbyggelse. Jeg har derfor lovet dem å starte et lite katolsk bibliotek i Bergen. Dirigenten for orkestret ved byens

Vakker parament-gave fra Holland

Hs. Høyærv. biskopen har nylig mottatt et meget vakkert og verdifullt sett paramenter for pontifikal-gudstjeneste fra en av Kirkens store velgjørere i Holland, familien B. Deiters, Bussum. Gaven består av et messehagel i gotisk stil med Hellig-Olav motiv, to tunikaer med henholdsvis St. Hallvard og Sta. Sunniva flankert av ornamentale border. Helt til venstre på vår reproduksjon sees korkåpen med Maria og Barnet, og nedenfor velum med Hostien som sol over norsk fjellnatur, — begge overordentlig vakre i både billed- og fargekomposisjonen. Paramentene er utført ved det kjente atelier for kirkekunst, Streter, i Hilversum.

Familien Deiters har forøvrig helt siden St. Olavs Huis i Bussum ble opprettet, vist en særlig interesse for Kirkens arbeide her hjemme, og herr B. Deiters er for sine personlige for-tjenester bærer av ridderkorset av Gregorius-ordenen.

7 kikkerten.

Amerika og Vatikanet

Det har i de senere år hersket stor uvisshet omkring Sambandsstatenes offisielle forhold til Vatikanet. Snart lød meldingene om at en regulær amerikansk representasjon ved Den hellige stol var forestående, snart at Presidentens personlige sendemann der definitivt var trukket tilbake og at en permanent representasjon f. t. umulig ville kunne gjennomføres. Aftenpostens utenriksmedarbeider, som vanligvis er meget vel informert, oppsummerte situasjonen i en artikkel nylig, og vi tillater oss å gjengi følgende:

President Truman utnevnte den 20. oktober general Mark W. Clark til amerikansk ambassadør ved Vatikanet. Det er en utnevning som presidenten bebudet allerede for over et år siden, riktignok i den forsiktige form at U.S.A. «overveide å etablere diplomatiske forbindelser» med Vatikanet. Det kommer nå an på om Kongressen godkjenner utnevningen.

De forente stater har engang før hatt en offisiell utsending ved Vatikanet; det var mens Pius IX var pave. Men da kirkestaten opphørte å bestå og Roma ble kongeriket Italias hovedstad i 1870, trakk Amerika sin representant hos paven tilbake. Denne situasjon ble først forandret da president Roosevelt i desember 1939 utnevnte den rike forretningsmann Myron Taylor til sin «personlige representant» ved pavestolen. Da var den annen verdenskrig brutt ut, og Roma var et meget viktig punkt, ikke bare på akse Roma—Berlin, men i verden i det hele tatt. Og den romerske kirke, hvis politiske innflytelse til alle tider har vært betraktelig, har også i krigstider vært en viktig faktor i de internasjonale forbindel-

teater har tilbudt seg å fungere som bibliotekar; han er fra Böhmen. Med første skipsleilighet går en del av mitt eget bibliotek til Bergen.»

Med enda en del detaljer om noen av katolikkene han møtte i Bergen, om deres familie o. l., avslutter pastor Montz sitt referat fra Bergensreisen, og innen hans brev slutter, desember året etter (1846), forekommer Bergen ikke mer enn noen ganske få ganger, nærmest i forbigående. —

Hermed tør vi ta avskjed med pastor Montz. Mens han oppholdt seg i Bergen, døde hans gode venn dikteren Henrik Wergeland (12. juli 1845). I sin siste vilje, skrevet en måned i forveien, oppregnet Wergeland dem man skulle innby til å følge ham til graven. Blant disse ca. 30 mennesker nevnes pastor Montz som fjerde i rekken, men da pastoren nådde Christiania, hvilte Wergeland alt en uke i sin grav. Blant hans etterlatenskaper var det et termometer som dikteren hadde skrevet disse linjer på:

*«Af Montz mig givet,
en Ven for hvem i Døden som i Livet
mit Livsens Thermometer høit skal staa
og aldri ned til Frysepunktet naa.» —*

J. J. Duin.

ser. Roosevelt mente vel at U.S.A. da ikke godt kunne tillate seg den luksus å være urepresentert ved Vatikanet. Men det var nok de kretser i Amerika som ikke likte hans skritt.

— — —
Taylor gikk til slutt trett og søkte sin avskjed, som president Truman innvilget i januar i fjor. Og siden har U.S.A. ikke hatt noen representant ved Vatikanet.

Når Truman nå har utnevnt general Clark, «Romas erobrer» fra 1944, til ny ambassadør, så skyldes det visstnok for en del forestillinger fra Vatikanet, som gjerne vil ha en regulær amerikansk utsending i den evige stad. I Amerika hadde man vel håpet at presidenten ville vente med et slikt skritt til over presidentvalget neste år — for det gjelder jo her et litt brennbart spørsmål. I puritanske kretser i Amerika betrakter man ennå pavedømmet som litt av en styggedom, til tross for at der er 28 millioner katolikker i U.S.A. og fire amerikanske kardinaler. Da Truman i fjor høst antydte at det på ny kunne bli tale om en ambassadør i Vatikanet, kom det straks protester, bl. a. fra Federal Council of Church of Christ og fra den metodistiske kirkes evangeliekommisjon, som oppfordret presidenten til ikke å utnevne noen ny utsending hos paven, da en slik forbindelse var «en krenkelse både av amerikansk tradisjon og av den amerikanske grunnsetning om atskillelse av kirke og stat».

Denne oppfatning ble kraftig imøtegått av f. eks. Herald Tribune som fremholdt at de «urealistiske protester» burde ignoreres, da de skyldtes religiøs ufordragelighet. En ting var å skjelne mellom kirke og stat, noe annet var å det å erkjenne en verdensomspennende institusjon som den katolske kirke, som dog representerer en viktig makt i verden.

Striden om disse ting synes nå å skulle blusse opp igjen etter Clarks utnevning. Forskjellige protestantiske kirkeorganisasjoner har anmeldt sin misnøye, og det forlyder at der ventes en storm av protester mot Trumans nye beslutning. Man synes å regne med en samlet aksjon av kirkeorganisasjonene. Og det til tross for at Truman denne gang har vært nokså forsiktig. Han skal på forhånd ha forvisset seg om at bare fem prosent av amerikanerne betrakter den katolske kirke som en fiende av U.S.A., men henholdsvis 6 og 7 prosent finner jøder og negrer farlige for republikkens beståen.

Det kan bli interessant nok å se hvordan konflikten løper av. Foreløpig kommer vel Kongressen ikke til å beslutte noe før på det nye år — og da har jo presidenten en respitt mens linjene klarlegges og gemyttene, kanskje, faller litt til ro.

*

Vi for vår del tviler ikke på at kampen omkring gjennomføringen av Trumans beslutning vil bli meget hard, med senator Taft som den store fighter i mot. Og om personen Mark Clark har en høy stjerne i Roma og Vatikanet, så spors det vel om det vil være populært med en general akkreditert ved Den hellige stol!

Samtidig med referat fra jubiléet i Bergen, vil i neste nummer også følge et nytt og interessant kapittel fra pastor dr. Duins foredrag.

Biskopens tale ved pastor Peter Ugens bære

Da det var blitt aften, sa vingårdens herre til sin forvalter: «Kall arbeiderne fram og gi dem lønnen» Math. 20, 8).

I flere år har vi hver søndag sett en gammel ærverdig prest knele her i koret under gudstjenesten og vi er blitt oppbygget over hans dype, barnlige fromhet. I fjor 19. august kunne denne ærverdige olding, pastor Peter Ugen, feire sitt diamant-presteb-jubileum her i St. Olavskirken. Det var da for siste gang det var undt ham å frambære det hellige messeoffer. I seksti lange år hadde han da hver dag trådt fram til Guds alter og hver gang hadde han bedt den bønn som presten ber når han tar på seg messeklærne: «Herre, kle meg med den hvite drakt, så min sjel kan bli hvit i Lammets blod og jeg må nå fram til den evige glede.»

Så var det blitt aften for ham, hviletid, en hviletid som han nøt i kjærlig pleie på Vor Frue Hospital. Og nå har Gud kalt denne trofaste arbeider i sin vingård til seg for å gi ham lønnen: kle ham med den lange, hvite drakt og føre ham inn i den evige glede, som han hver dag hadde bedt om.

Døden er alltid den mest gripende og mest aktuelle preken, for ingen kan tale som døden om verdens forgjengelighet, om livets mening og livets mål. Den kaster et klart lys over hele vårt liv. Hva gagnar alle verdens rikdommer og gleder, ære og makt? Det som så fort tar slutt, er ingen ting. Døden kommer til oss alle, til hver og en av oss. Viten-skapen og legekunsten kan nok forlenge livet for en tid, men de formår ikke å holde døden borte.

Men selve livet tar ikke slutt med døden. Vi er skapt til noe høyere enn til bare å bli jord. Det jordiske liv kan derfor bare være en vei, en overgang til et bedre liv, til et evig mål, og det får bare en mening når det blir levet slik at vi når dette mål.

Hver gang vi står ved en bære eller ved en åpen grav, svever dette gripende bilde for vårt øye, livets bilde. Vi ser da at livet her på jorden ikke er noe annet enn et kappløp mot et mål, og alt kommer an på hvorledes vi løper, hvorledes vi innretter livets gang. For av det avhenger det om vi når fram til livets mål, til den evige glede. Den største nåde Gud derfor kan gi et menneske, er nåden til en god og lykksalig død, for en slik død er hjemgangen til himmelen, til foreningen med Gud.

Om den gode, gamle presten som vi nå viser den siste ære, kan vi med full rett si at han i sitt lange liv har forstått livets mening og ikke et øyeblikk har tapt livets mål av syne. Det er prestens oppgave å tjene Evangeliets sannhet i all sin enkelthet, å arbeide for at Vår Herre og Frelser blir kjent og elsket gjennom sannhetens forkynnelse og gjennom et rent, fattig og kjærlighetsfullt liv.

Pastor Ugen har aldri et øyeblikk glemt denne store oppgave. I hellig offervilje har han for 61 år siden sagt farvel til sin familie og sitt fedreland, Luxembourg, med det mål for øye å leve ene og alene for Evangeliets sannhet og ved ord og gjerning å vinne sjeler for Kristus. Og denne ungdommelige glød har han bevart gjennom alle årene i sitt lange presteliv og over alt der han har virket: som sokneprest i Trondheim, Hammerfest, Fredrik-

stad, Stavanger, Harstad, St. Hallvard i Oslo, som redaktør for vår blad «St. Olav», som rektor for St. Josefsøstrene og St. Fransiskussøstrene. I over seksti år har han hver dag takket Gud som har villet kalle ham til prestedømmet, og ikke en eneste dag har han glemt at han var prest, prest for å gjøre godt og vinne sjeler til Gud, til Kirken.

Det karakteristiske ved ham ligger nettopp i det at han har vært prest med hver fiber av sin sjel. Det var det som var kilden til den glade, barnlige fromhet, det medfølende og hjelpende hjerte, den dype kjærlighet til Kristus, til Kirken og sjelene, som var drivfjæren i hele hans virke. Hans glødende ungdommelige iver kjente ikke noen menneskelige hensyn, når det gjaldt å forsvare Guds ære, Kirkens rettigheter, de fattige, svake og misforståtte. Men den kunne ofte synes å overskride grensene og voldte ham ikke sjelden vansker og misforståelser.

Det hører med til en prests lodd at han ofte føler seg ensom, utsatt og misforstått i sitt tornefulle arbeid i Herrens vingård. Det har også vår kjære døde følt, kanskje mer enn noen annen, men han visste at Kristi kraft bodde i ham, og det gjorde troen så sterk i ham at han, trass i skuffelse og motgang, bevarte sin prestelige optimisme helt til livets ende.

Da det er prestens oppgave å føre menneskene alltid nærmere Gud, nærmere Kristus, nærmere Kirken, er det en absolutt nødvendig forutsetning for hans arbeid at han er inderlig forbunnet med Gud, lever med Kristus og er Kirken hengitt i troskap og kjærlighet. Pastor Ugen var helt gjennomtrengt av denne sannhet. I alt sitt arbeid og all sin ferd var han seg sin egen svakhet og ufullkommenhet fullt ut bevisst. Han visste at menneskeverk er ingen ting, når det ikke blir gjennomsyret av vedvarende bønn og inderlig fromhet, når det ikke blir båret og fullendt av Guds nåde.

Derfor ville han ikke være noe annet enn et føyelig redskap i Guds hånd, og i full bevissthet om sin egen skrøpeligheit ga han seg med hele sin sjel over til Gud. Utallige ganger i dagens løp pleide han å si: «Min Jesus, miskunn. Min Jesus, jeg elsker deg.» Derfor måtte også døden bli en vinning for ham, for den har forenet ham uatskillelig med den Frelser som han har elsket og arbeidet for.

Høytelskede i Herren, når vi nå ber for den kjære døde at Gud ikke må se på sin ydmyke tjeners skrøpeligheit, men gi ham rikelig lønn for hans trofaste vingårdsarbeid, da må vi også gå i oss selv og spørre oss hva meningen er med *vårt* liv, om vi forstår den oppgave Gud har gitt oss i dette jordiske liv. Den trofaste oppfyllelse av denne oppgave i tro på og i kjærlighet til Gud er betingelsen for oppnåelsen av vårt evige mål: om Gud i vår livsaften vil kalle oss til seg for å gi oss lønnen, den evige glede.

Herre, gi din trofaste arbeider den evige hvile. Og la det evige lys skinne for ham.

Pastor Ugen in memoriam

Som meddelt i siste nummer, døde velærverdige pastor Peter Ugen på Vor Fru Hospital natt til søndag 14. oktober, i den høye alder av 88 år. Døden kom ikke overraskende hverken på ham selv eller på hans omgivelser. En kan si at han i de siste femten år har stått med den ene foten på Evighetens terskel, etter som han gjentagne ganger var blitt rammet av slag. Men han hadde en ubendig kraft midt i all sin fysiske skrøpeligheit. Ikke det at han på noen måte klynget seg til livet. Hans lengsel

var rettet mot Det evige, ja, han ba seg bokstavelig talt inn i selve Evighetens forgård. Derfor slepte han seg til alteret og frembar sitt offer lenge etter at hans plass naturlig ville ha vært deltakerens. Derfor var han oppe til de tidlige morgenmesser, tilstede ved høymesser og aftengudstjenester til tross for at alle hensyn til kroppen naturlig burde holdt ham bundet til hvile og bekvemmelighet. Nei, tålmodighet strakk ikke til i Evighetens forgård. Angsten for ikke til enhver stund å være der, var det som opptok ham mest.

Vi bebudet i siste nummer en utførligere nekrolog. Men når vi på foregående side har brakt Hs. Høyærverdighet biskopens minnetale ved vår kjære avdødes bære, er det lite å føye til. Det må nærmest begrenses til hans viktigste personalia.

Pastor Peter Ugen ble født i Eich i Luxembourg 14. juni 1863. Han ble vigslat til prest 9. august 1890 i sitt hjemland. Kort etter, 1. oktober s. å., fulgte han kallet til å virke i Norge. Han tok fatt som hjelpeprest i Kristiansand, kom siden til Trondheim (1891—92) og derfra gikk det for første gang nordover til Hammerfest, der han var sokneprest fra 1892 til 1895. Men alt i årene 1895—97 finner vi ham som sokneprest i Fredrikstad

og 1897—1900 som redaktør for St. Olav. Etter en gnistrende innsats her, kommer han for annen gang til Trondheim og er kapellan her i årene 1900—02 og fra 1902 til 1905 sokneprest samme sted. Så veksler det som sokneprest i Stavanger (1905—09), Harstad 1909—15), Oslo ved St. Hallvarvs kirke, 1915—17), Hammerfest (1917—22), inntil han for en ny periode (1924—29) kalles til redaktørstillingen i St. Olav. Han var 66 år da han for annen gang forlot denne post, siden virket han 1929—32 som spiritual for St. Fransiskus-Xaveriussøstrene i Bergen, og fra da av inntil 1949 som henholdsvis spiritual og rector ved St. Josephssøstrenes noviciat på Montebello og kapellet på Grefsen. Fra 1949 var han pastor emeritus med opphold på Vor Frue Hospital like til sin død.

Det er naturlig at vi her i St. Olavs spalter med særlig takk minnes pastor Ugen for hans imponerende innsats som redaktør i to perioder. Som monument over denne gjerning står ti årganger av et ukentlig blad på 8 tekstsider. Som nevnt gikk han første gang av som redaktør ved århundredskiftet, og tiltrådte igjen 24 år etter. Det må ikke ha vært en lett oppgave da han 61 år gammel skulle gjenoppta sine ungdomsårs kampglade gjerning. I mellomtiden hadde han lært bedre å kjenne hvor landet lå. Men det kan sies om begge perioder, at glød og kampmot manglet aldri, det lyser en til tider fanatisk idealisme bak hans grep på de mange spørsmål som reiste seg i tiden. Å pløye gjennom de årganger han var ansvarshavende for, er i høyeste grad både forfriskende og belærende. Kirkens stilling her i landet er på mange måter en annen enn ved århundredskiftet eller ved slutten av 20-årene. Vi kan sagtens i dag også møte verdige gjengangere av datidens representanter hva fanatisme og fordomsfullhet angår. Men vi er Guds skje takk inne i en tids-epoke av sterke krav til religiøs fordragelighet. Når pastor Ugen så ofte måtte svinge sin svøpe, så må det forstås ut fra tiden. Men hva han ga ved sin penn ut fra sin dype rettferdsfølelse, ut fra budet til seg selv om velgjørenhet og barmhjertighet, ut fra sin troskap mot sannheten: Det vitner alt om den samme dype godhet og fromhet som preget hele hans liv og gjerning som prest, hvor og hva han enn ble satt til å utføre.

St. Olav lyser i dyp takknemlighet og beundring og ærefrykt Guds signende fred over pastor Ugens minne.

R. I. P.

*

Torsdag 18. oktober ble sørgeofficiet for den avdøde prest holdt i St. Olavs kirke i Oslo. Hs. Høyærv. biskopen forrettet, assistert av prestene Lowry og Hansteen Knudsen. En lang rekke av Vikariatets presteskap tok del og mange fra Oslo-menighetene og fra søsterkongregasjonene overvar høytideligheten.

Fredag 19. oktober kl. 10 holdtes Requiemessen. Ikke mindre enn 22 prester var med og viste sin avholdte og kjære kollega den siste ære. Hans Høyærverdighet forrettet med sokneprestene Sund og Bzdyl som levitter og pastor F. J. Fischedick som presbyter assistens.

Etter absolsjonen ved båren gikk det store følget av prester, ordenssøstre og pastor Ugens tallrike venner til Vår Frelsers gravlund, der den ærverdige Guds tjener ble gravlagt på prestenes gravsted.

På førstkommende søndag tilfaller kollekten i alle våre kirker og kapeller som hvert år ellers på Allebelgenssøndag ST. OLAV.

Det er ikke med glede vi må meddele at de stadig voksende utgifter til trykning og distribusjon av bladet nå alvorlig truer oss til å gå til en del innskrenkninger. Et krafttak på Allebelgenssøndag for å lette på inneværende års byrder vil bli hilst som en oppmuntring til å møte vanskelighetene på best mulige måte til alles tilfredsset.

St. Olavs administrasjon.

FRA VIKARIATET

Hans Høyærværdighet biskopen har utnevnt fra første november d. å.:

1. Herr pastor Franz J. F i s c h e d i c k, hittil cooperator primarius ved St. Olavs kirke i Oslo, til sokneprest ved samme kirke.
2. Herr pastor dr. Gerard V r a n k e n, hittil kapellan ved St. Olavs kirke i Oslo, til sokneprest ved St. Josephs kirke i Haugesund.
3. Herr pastor Lars Paul M e s s e l, hittil kapellan ved St. Pauls kirke i Bergen, til kapellan ved St. Olavs kirke i Oslo.
4. Herr pastor Anton T a x t til kapellan ved St. Pauls kirke i Bergen.
5. Herr pater Leo v a n E e k e r e n, etter et års vikariat som sokneprest i Haugesund, overtar igjen sin stilling som rector ved St. Hallvards kloster i Sylling.
6. Herr pater Gustav d e P a e p e, etter et års vikariat i Sylling, overtar stillingen som rector ved Kristi-Konge kapell, Grefsen, etter pastor dr. Silvio P o r i s i e n s i.

NY UTGAVE AV SALMEBOKEN

I disse dager foreligger 5te forøkede utgave av salmeboken «CANTEMUS DOMINO». Egentlig var det meningen å gi ut en ny revidert salmebok. Men det viser seg at det krever et meget omfattende arbeid, som ennå kan trekke i langdrag.

Den nye utgaven har et tillegg av salmer, som dels er omsetninger av gamle katolske hymner ved Ragnhild Foss, dels andre kjente Kirkens hymner og dels fra Landstads salmebok. Tilsammen bringer tillegget 72 nye numre, samt Kompletorium, Kirkens liturgiske aftensang, med både norsk og latinsk tekst. Medregnet antifonene i Kompletorium inneholder nyutgaven 344 salmer, mot før 267.

Boken er trykt på utsøkt papir og innbindingen er av førsteklasses skirting, sort, og med rødt snitt.

Bestillinger skal rettes direkte til St. Olavs Forlag, Akersveien, 5, Oslo. Prisen er satt til kr. 8.00.

PASTOR ROTTIER TAKKER

Da jeg med det første ikke overkommer direkte å takke alle dem som var med og viste meg så megen overstrømmende oppmerksomhet til mitt 40 års prestejubileum, må jeg gjennom St. Olavs spalter foreløbig få takke hver enkelt av hele mitt hjerte.

Det ble en høytid som på det innerligste forenet meg med alt det jeg har opplevet i mitt gamle, kjære virkefelt og som i tiden som følger vil forplikte meg langt utover det jeg av meg selv evner. Men her ved Lourdes hellige kilder vil jeg ved Guds kraft søke å vokse i hengivenhet overfor det felles arbeide og av hjertet nedbe Guds velsignelse over dere alle.

P. t. Lourdes,

Aug. Rottier.

STØTT ST. OLAV VED Å TEGNE
GAVEABONNEMENT!

UTLANDET:

VATIKANET

Pave Pius XII til verdenskongressen for lekfolk.

Søndag den 14. oktober ble deltagerne i legfolkets verdenskongress mottatt av Pave Pius XII i særlig audiens. I en orienterende tale kom Den hellige far inn på forskjellige spørsmål i tilknytning til legapostolatet og understreket blant annet at det ikke var nødvendig særlig å presisere at legapostolatet er underlagt hierarkiet.

Paven kom deretter inn på forholdet mellom katolsk og politisk aksjon. Han lykkøsket kongressens deltakere med at de hadde motstått de uheldige tendenser å ville innskrenke Kirkens virksomhet til utelukkende å gjelde religiøse spørsmål. Nødvendigvis, uttalte Paven, befinner menneskets private og sosiale liv seg alltid i kontakt med Jesu Kristi lov og ånd.

Radio Vaticana's utvidelser.

Vatikanet og den italienske regjering har undertegnet en avtale som gir Vatikanet rett til å oppføre nye bygninger til utvidelsen av Radio Vaticana på italiensk territorium med eksterritoriale rettigheter.

Diplomatiske forbindelser opprettes med Pakistan.

Det meddeles offisielt at Vatikanet og Pakistan er blitt enige om å opprette diplomatiske forbindelser. Den hellige stol er representert i Pakistan ved en apostolisk delegat, mgr. van Miltenburg som også er erkebiskop av Karachi. Vatikanet vil nå få en internuntius i Pakistan og Pakistan en legasjon ved Den hellige stol. Det foreligger ennå intet om utnevelser til disse stillinger.

Pavelig sommeroppholdssted for tyske barn.

Neste år vil det på et sted ved Adriaterhavet bli opprettet enda en pavelig ferieleir, hvor fortrinsvis tyske barn vil bli anbrakt.

Benediktinerordenen teller over 10 000 munkere og 25 761 ordenssøstre.

Benediktinerordenen hadde i 1950 ialt 726 klostre, hvorav 205 klostre for menn med 10 509 munkere og 521 klostre for kvinner med 25 761 ordenssøstre.

Ordenen administrerte på samme tid 827 kirkesogn og 216 misjonsområder med ca. 1.7 millioner sjeler samt 398 skoler med 54 197 elever.

Filippinenes president i audiens hos Paven.

Den hellige far har i Castel Gandolfo mottatt Filippinenes president Quirino, i audiens. Filippinene er av Kirken tillagt overordentlig stor betydning for misjonsvirksomheten i Det fjerne østen i fremtiden.

BELGIA

Jesu-Hjerte-basilikaen — den nye nasjonalhelligdom — innviet.

Over 100 000 katolikker fra alle kanter av Belgia var møtt fram til innvielsen av den nye nasjonalhelligdommen, Jesu-Hjerte-basilikaen, som er oppført i Koekelberg, en forstad til Brussel. Kirkens primas i Belgia, kardinal van Roey, foretok innvielsen, assistert av alle Belgias seks biskoper. Yttermere ble vigsløst lørdag, søndagn hovedalteret og ni andre altere. Kong Leopold den II. hadde opprinnelig foreslått at basilikaen skulle reises til minne om Belgias 75-årige uavhengighet; dette ble senere forandret, og en ble enige om at kirken skulle reises til minne om de belgiere som falt i de to verdenskriger, og at den skulle stå som en «permanent bønn om fred». Arbeidet med reisingen av kirken tok til i 1903, og grunnstenen ble nedlagt av den belgiske konge i 1905.

Slik kirken står i dag er den langt fra ferdig. En regner med at det vil ta ytterligere 10 år før basilikaen er helt ferdig. Blant annet har en ennå ikke begynt på kuppelen.

Kardinal Mercier minnes.

I nærvær av den belgiske konge ble det den 10. oktober i universitetet i Louvain holdt en høytidelighet til minne om 100 års dagen for kardinal *Merciers* fødsel. Minnetalen ble holdt av den belgiske kirkes primas, kardinal *van Roey*.

Universitetet hadde siste år 8033 immatrikulerte studenter.

Utvidelser ved universitetet i Louvain.

Det verdenskjente, katolske universitet i Louvain planlegger opprettelse av en rekke nye institutter. Det dreier seg om opprettelsen av et nevrologisk, et afrikansk og et spansk institutt, en avdeling for bibelsk filosofi og et institutt for arbeidsspørsmål.

Sosialistene kamp mot regjeringen.

Vi har tidligere på denne plass omtalt de planer sosialistene i Belgia har lagt for ved utenom-parlamentariske midler å få styrtet regjeringen *Pholien*. Disse planer har nå antatt mer konkrete former. Det sosialistiske fagforbund som tallmessig er mindre enn det katolske har nå erklært at nøkkelindustriene i Belgia — metall, gruver og elektrisitetsverk — vil bli lammet ved streik den 22. oktober, om kravet på sterkere beskatning av rustningsindustrien til fordel for arbeiderne ikke etterkommes.

Denne streiketrusel er forberedt ved en propagandaoffensiv som i lengre tid har vært drevet mot regjeringen. Den sosialistiske presse gjør regjeringen ansvarlig for senkingen av levestandard uten å nevne at dyrtiden i siste instans har sin grunn i den internasjonale situasjon. Denne propagandas demagogiske karakter avsløres ved de fakta at de sosialistiske representantene i de offentlige korporasjoner har stemt sammen med de kristelig-sosiale for høyere pris på sukker og dyrere jernbanebilletter.

I politiske kretser i Brüssel er man særlig forurologt over den taktikk det åpenbart er sosialistenes mening å bruke for å få styrtet landets flertalls-regjering: å unnlate å bruke de normale parlamentariske metoder for i stedet å appellere til gatens parlament. Foreløpig har sosialministeren søkt å løse vanskelighetene ved forhandlinger med de sosialistiske fagforeninger og arbeidsgiverne.

CHINA

Kirkens stilling i Peking stadig mer tilspisset.

Etter meldinger som nettopp er nådd Rom fra Chinas hovedstad, blir stillingen for de kinesiske katolikker stadig mer prekær. Alle kirkesogn i byen er nå i hendene på «Komiteen for kirkereformer». De utenlandske misjonærer som har arbeidet i disse sogn, er arrestert og stilt for folkedomstoler eller dømt til husarrest. Den katolske vinksomhets hovedsentrer er besatt av det kommunistiske politi, blant dem erkebiskopens residens, det katolske universitet, kollegiet *Sinicum* for den innenlandske klerus, den katolske aksjons hovedkvarter og hovedkontoret til Marias legion. «Rettergangene» mot de katolske prester tar stadig til, og alle kristne er nødt til å overvære dem. De samme beskyldningene rettes mot Kirken under hver rettergang.

«Osservatore Romano» om kirkeforfølgelsen.

Arrestasjonen og rettergangene mot de katolske misjonærer i China har vist at den eneste forbyrrelse som kan overføres de anklagede, er deres standhaftighet i troen, skriver Vatikanets offisiøse organ *Osservatore Romano*. Påstandene om angivelige våpenfunn og hemmelige sendere er bare produkter av kommunistisk fantasi, skriver avisen.

DE FORENTE STATER

Kardinal Stritch krever immigrasjonslettelser.

Erkebiskopen av Chicago, kardinal *Stritch*, uttalte nylig på en pressekonferanse at det snarest må vedtas en lov som gjør det mulig for flere europeere å innvandre til De Forente Stater. Minst 100 000 mennesker fra Italia, Tyskland, Holland og Hellas burde få anledning til å utvandre til De Forente Stater, framholdt kardinalen.

ENGLAND

Engelsk pasjonsfilm uroppført.

I en av kinoene i London har nylig i nærvær av kardinal *Griffin* den engelske pasjonsfilm «Se det menneske» hatt sin upremiere. Denne film, hvor bare legfolk opptre, har en framvisningstid på 75 minutter. Regien holder seg strengt til evangeliets beretninger. — Filmkritikken i London uttaler seg

rosende om filmen. Det beklages at den ikke ble tatt opp i tekniskolor.

FRANKRIKE

En meget stor del av ungdomskriminaliteten skyldes oppløste ekteskap.

Den franske justisminister framholder i en nylig offentliggjort beretning at hovedårsaken til den høye ungdomskriminalitet er oppløste ekteskap og dårlige boligforhold. 80—90 prosent av de unge forbrytere kommer fra oppløste ekteskap, heter det i justisministerens rapport. Årlig straffes fra 40 000 til 50 000 ungdommer for forbryteriske handlinger.

HOLLAND

Forberedelser treffes til feiringen av 100 års jubileet for hierarkiets opprettelse.

De hollandske katolikker har allerede begynt forberedelsene til feiringen av hundreårsjubileet for gjenreisningen av hierarkiet i 1953, heter det i en melding fra Amsterdam. I Amsterdam er det nettopp nedsatt en komité som har fått i oppdrag å skaffe de nødvendige økonomiske midler til avholdelsen av en rekke representative utstillinger i jubileumsåret.

Det katolske folkeparti krever familieråd.

Lederen av Det katolske folkeparti i Holland, professor dr. *J. Romme*, planlegger opprettelsen av et familieråd som rådgivende organ for regjeringen i spørsmål som angår familien, meldes det fra Amsterdam.

Religiøse fjernsynsendinger.

De hollandske sendere begynte fjernsynsending den 1. oktober. Det katolske kringkastingsselskap KRO har meddelt at det snarest mulig vil sende ut gudstjenester på fjernsyn og andre kirkelige foranstaltninger.

INDIA

Katolsk filmselskap dannet.

Under navnet «Stella-film» er det dannet et katolsk filmselskap i Madras. Selskapet skal produsere filmer med katolsk bakgrunn. Ernæringsministeren i staten Madras, *J. L. P. Roche*, som selv er katolikk, har stilt seg som selskapets beskytter. Ledelsen av selskapet er overtatt av salesianerpater *Carreno*.

LIBERIA

Den første internuntius i Liberia.

Den apostoliske vikar i Liberia, mgr. *Collins*, har overrakt republikkens president sine akkreditiver som den første apostoliske internuntius i Liberia.

PORTUGAL

Den formelle avslutning av Det hellige år i Fatima.

En million pilegrimer var samlet i Fatima fredag og lørdag den 12. og 13. oktober for å nærvære ved den høytidelige avslutning av Det hellige år.

Lørdag talte Den hellige far over Radio Vaticana til pilegrimene og erklærte bl. a. at han ville fortsette å bruke alle til rådighet stående midler i arbeidet for å fremme den sanne velferd i verden og at han satte sitt håp fremfor alt til Den hellige jomfrus forbønn.

Den pavelige legat, kardinal *Tedeschini*, hadde forlatt Lisboa tidlig fredag morgen for å begi seg til Fatima. Fra det gamle, ærverdige kloster Alcobaca fortsatte han sammen med 5 andre kardinaler veien frem til Fatima til fots. Tusener av troende knelte ned og mottok velsignelsen hvor denne prosesjon skred frem. Ved ankomsten til Fatima ble kardinalen hilst av en salutt fra 21 kanoner. Ved åpenbaringskapellet forlot kardinalen prosesjon og gikk bare ledsaget av biskopen av Leiria, som er lam og i hvis bispedømme Fatima ligger, inn i kapellet for å be. Biskopen av Leiria fulgte ham i sin rullestol. Deretter bega kardinalen seg til basilikaen som det var reist et alter utenfor. Her ble den pavelige bulle som kunnegjorde at kardinalen var Pavens legat, lest høyt for den enorme menneskemengde, etterfulgt av et høytidelig *Te Deum*. Om kvelden fant det sted en fakkell-prosesjon med en halv million deltagere. Neste dag, lørdag den 13. oktober, nådde høytideligheten sitt klimaks med den pontifikale høymesse som fulgte på de utallige messer som var lest tidligere på dagen hvorunder endeløse rekker av troende gikk til Herrens bord.

Etter Pavens kringkastingstale lyste kardinalen velsignelsen over den veldige pilegrimsskare. Høytideligheten ble avsluttet med at kardinalen velsignet om lag 200 syke.

Kardinal Tedeschini's opplysning.

Den tale kardinal Tedeschini holdt under høytideligheten var temmelig lang. Etter å ha gjenkalt i erindringen det som skjedde i Fatima i 1917, kom han med en opplysning som har vært gjengitt i hele verdenspressen. At kardinalen uttrykkelig enklarte at han ga opplysningen helt på egne vegne, har verdenspressen derimot ikke opplyst om. Kardinalen fremkom med den opplysning at Den hellige far fire ganger ifjor på den tid dogmet om Jomfru Marias opptagelse i himmelen ble kunngjort, mens han tok sin daglige tur i Vatikanets haver, så solen slik den var blitt sett i Fatima i 1917. Kardinalens tale med denne passus har vært offentliggjort i *Osservatore Romano*.

Kardinalen reiste fra Portugal til Spania, men oppholdet her ble av kort varighet, da kardinalen fikk ordre om å vende tilbake til Rom.

Kongressen i anledning budskapet fra Fatima avsluttet.

Den internasjonale kongress vedrørende budskapet fra Fatima ble høytidelig avsluttet i nærvær av kardinal *Tedeschini*, den pavelige legat til den formelle avslutning av Det hellige år i Fatima. 4 000 troende fra alle deler av verden deltok i det avsluttende møte som ble holdt Palais des Desportes i utkanten av Lisboa.

På kongressens første dag talte den spanske dikter *José María Feman* om Fatima-budskapets aktuelle betydning. Han understreket blant annet at i verdens rustningskappløp tok også Maria og hennes guddommelige Sønn del. Deres amunisjon var visselig bare en uendelig kjærlighet, men det ville vise seg at de ville stå som seierherrer til slutt.

Den portugisiske politiker *Don Joaquim Dinis da Fonseca* belyste budskapet med henblikk på familien. Den nåværende familiekriser har, fremholdt han, dypest sett teologiske årsaker. Når Guds faderskap ikke lenger anerkjennes, taper det menneskelige farskap sitt åndelige grunnlag hvilket uvergelig må føre til familielivets undergang.

Prof. dr. *Manuel Porto* supplerte denne redegjørelse med å reise krav om en slik materiell sikring av familien at dens medlemmer kunne leve et kristent liv.

Biskopen av Malaga, mgr. *Herrera*, rettet en inntrengende appell til prestene om å aktivisere legfolket og sammen med det gå inn for gjennomføringen av de nødvendige sosiale reformer, da bare denne vei kunne føre til fred.

Misjonskunstutstillingen åpnet i Lisboa.

Den internasjonale utstilling «Kunst i misjonslandene» er etter at den har vært vist frem i Madrid, åpnet i Lisboa i nærvær av kardinal *Tedeschini*. Utstillingen skal senere til andre storbyer i Europa.

SVEITS

Feiringen av 1300 års dødsdagen til den hellige St. Gallus.

Den 16. oktober feiret den sveitsiske by St. Gallen 1300 års dødsdagen til den hellige Gallus som har gitt byen dens navn. Da den hellige Gallus var en europeisk personlighet av format, var høye geistlige og sivile autoriteter fra de land som har tilknytning til denne helgen til stede underhøytideligheten.

Fra Irland som var den hellige Gallus' hjemland, møtte statsminister *de Valera*, og utenriksminister *Frank Aiken*. Fra Tyskland møtte representanter fra de bispedømmer som en gang hadde tilhørt det i 1321 opprettede bispedømme Konstanstanz, fra Østerrike minister dr. *Kolb* og fra Frankrike erkebiskopen av Besançon, mgr. *Dubourg*.

SVERIGE

Stockholm — en av de mest avkristnede byer i Europa.

I dagene fra 28. til 30. august fant det sted et prestemøte i Stockholm. På dette møte ble biskop *Manfred Björkquist's* embetsberetning fremlagt. Ifølge denne beretning gir tallet på kirkesøkere til høyressene i forhold til menighetens størrelse følgende sifre:

I medlemmer med over 50 000 medlemmer 0,53 prosent, med inntil 50 000 medlemmer 1,35 prosent, med inntil 30 000 1,54 prosent, med inntil 20 000 2 prosent, med inntil 10 000 3,01 prosent og med inntil 5000 3,10 prosent.

Man forstår, skriver «Hemmet och Helgedomen» at den store Sveriges-venn *Lucien Maury* har hørt svensker kalle Stockholm «en av de mest avkristnede byer i Europa.»

TSJEKKOSLOVAKIA

Klostrenes biblioteker beslaglagt for å skaffe valuta.

Vi har tidligere på denne plass omtalt at kommunistene i Tsjekkoslovakia er gått til å beslaglegge klosterbibliotekene i landet. I et direktiv til kommunist-komiteene utover landet heter det at samtlige bøker skal sendes til Praha, hvor de vil bli fagmessig sortert, «da der blant dem finnes et meget stort antall som lett vil kunne omsettes i utlandet».

Sunnhetsministeren ble nektet adgang til kirken.

Den ekskommuniserte katolske prest og tsjekkiske sunnheitsminister *Plohjar* ville nylig i anledning avsløringen av en tavle til minne om president Gottwalds far holde en tale i angjeldende steds kirke. Presten nektet ham imidlertid adgang til kirken og lukket døren for ham, slik at han måtte holde sin tale i det fri. Presten ble senere arrestert og deportert.

TYSKLAND

Spille-casino ikke ønskelig.

En melding om at et konsortium har til hensikt å etablere en spillebank i Berlin har fremkalt en meget sterk reaksjon på katolsk hold. I «Petrusblatt» som utkommer i Berlin, heter det at opprettelsen av en slik bank ikke på noen måte lar seg rettferdiggjøre, selv om den vil lønne seg økonomisk. «En spillebank representerer intet fremskritt, men et tilbakefall i barbariet. Den ville være å betrakte som en ørefik til alle de berlinere som i dag er nødt til å leve under ekstistensminimum, en byrdefull belastning på gjennomsnittsberlinerens moralske vilje».

Ny tilvekst til presteskapat.

I bispedømmet Berlin er der for tiden 61 teologer som forbereder seg for prestevielsen.

Trekningsliste for St. Olavlagets basar 1951

Løper: M. Zoé. Bøker: Frk. Bonnevie. Ordbøker: Astri Olsen. Fremmedordbok: A. Endresen. Strømper: nr. 4963. Keramikkfigur: Fru Edla Schiøll. Skjorte: Kai Jensen. Skjorte: Den chilenske minister. Skjorte: P. Klepper. Julens bok: Ingrid Solberg. Bøker: Den chilenske minister. Leverpostei: nr. 4984. Leverpostei: Ragnhild Foss. Leverpostei: Gulborg Sørensen. Brett: Fru A. Olafsen. Konfekt: Ingrid Solberg. Forkle: Mina Endresen. Dukke: Anne Marie Helland. Keramikkfat: Broneda. Skinnveske: M. Christiansen. Lommebok: T. Borch. Konk: Hongslo. Keramikk: Den chilenske minister. Keramikk: Kirsten Rydberg. Keramikk: Eugenie Håkonsen. Fat: Fru Røstad. KK. Fat: Fru Davidsen. Boks te: Fru Pettersen. Boks te: Josefina Straith. Boks te: Den spanske minister. Lykt: Margr. Høye. Løper: Broneda. Løper: M. Shase. Brikker: Den spanske minister. Løper: Fru Christensen. Konfekt: Fru Jensen. Kaffe: Kari Elis. Nylund. Raffinade: Fru Marti. Kokesjokolade: Sonia Løchen. Sukker: Frk. Bonnevie. Urne: nr. 4962. Kaffe: Ingrid og Harald Solberg. Kaffe: R. Straith. Fruktkurv: Borghild Gundersen. Konfekt «Kong Håkon»: A. Gurholdt.

Rett trekning bevitnes: Oslo, 23. oktober 1951.
F. J. Fischendick. Dag Jensen. Solveig Siggerud

T A K K !

St. Olavs lagets styre vil hermed få lov til å takke alle som har støttet vår basar ved å gi gaver eller ta lodder.

Styret.

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 41 64 78 - 69 43 72

TAPETHUSET

Tordenskjoldsgt. 6 b, Oslo

Tlf. 41 07 76

Tapeter — Linoleum

**HANS KARLSEN
MALERFORRETNING**

Utfører all slags
malerarbeid

Tordenskjoldsgt. 6 B
Tlf. 41 07 76 - Oslo

« NORMA »

har alt i kolonialvarer

Ullevålsv. 1, Oslo. - Tlf. 33 23 09
EINAR LEONTHIN

Johan Olsen & Sønner

Murmester og Entreprenørforretning

Kongensgt. 17 - Oslo

Etabl. 1896

Tlf. 42 50 85 - 42 52 23

På St. Olavs Forlag Oslo
er utkommet ny

«Liten bibelhistorie for
katolske skoler» (189 s.).

Kr. 5.00.

Utsendelsen av St. Olav er basert
på kristen idealisme.

Derfor leverer våre medarbeidere
sine artikler uten honorar, derfor ad-
ministreres St. Olav med et mini-
mums-budsjett.

Likvel har summen av all offer-
vilje ikke kunnet demme opp for de
stigende utgifter.

Den selvfølkeligste form for med-
arbeiderskap burde være at *alle*
uten unntagelse betalte sin kontin-
gent!

Tenk vel etter — mon du ikke
svikter?

HVER DAG

Føres av større kolonialforretninger

A. SMIT & ZOON
BERGEN

Vi ber

alle som har muligheter til det
å hjelpe til med nye annonser.
De er vår beste og uunnværlige
støtte.

Hvorfor ikke

benytte Dem av en katolikk?

Frithjof Wasler, malermester, Oslo

Telefon 53 59 25

FREDRIKSTAD

HELENE ANDRESEN

Kjøtt- og pølsevarer

Fredrikstad

Tlf. 2031

G. HALVORSEN

Fredrikstad

Pølsemakeri & Kjøttforretning

Tlf.: Forretningen 1781, 2455
Kontoret 1781

THS. HANSENS EFTF.

Alf Svendsen

Bakgaten 1 - Fredrikstad

FREDRIKSTAD BLIK- &

METALVAREFABRIK

Andresen & Müller

Mek. Verksted - Blikkemballasje
og metallvarer av enhver slags -
Jernfat i alle størrelser og for et-
hvert øyemed - Isenkramartikler -
Elektrisk og Autogensveisning -
Stanseartikler

«STABBURET»

FREDRIKSTAD